

Összetart a kultúránk

Érmelléki kapcsolatok

Az Érmellék a Berettyó és az Ér közötti sík- és dombvidéken terül el, mintegy 35, részben vagy egészben magyarlakta községgel. Az idő folyamán sokat változott a terület népessége, csak nemrég alakult ki tartósabb, nagyobb lélekszám (90–100000 fő). Székelyföld és Kalotaszeg mellett itt él még a legnagyobb létszámú magyarság. Töb-
bek között itt található Székelyhíd, melynek sorsát megpecsételte a trianoni békeszerződés. A magyar-román határt a vasúthálózat miatt 12 kilométerre húzták meg a településtől, így sok másikkal együtt Románia részévé vált. A mesterségesen szétszakított területekkel viszont soha nem szakadt meg a kapcsolat. Ennek egy jelentős lépése volt, amikor közel 30 éve, 1992 novemberében, Székelyhíd és Létavértes városok aláírták az általuk elfogadott testvértelepülési együttműködési okiratot, melyben fontos szerepet töltött be a kultúra: a nyelv, a zene, a tánc. A következő jelentős lépés 2004-ben történt, amikor július 5-én ünnepélyesen megnyitották a két település közötti határátkelőt. Ez jelentősen megkönnyítette a már meglévő kapcsolatok megerősödését és kiszélesítését mind gazdasági, kulturális, mind turisztikai területen.

Székelyhídon komoly múltja van a kórusmozgalomnak. 1997-ben alakult meg a Székelyhídi Férfikórus, mely közösség a hagyományörzést tűzte ki céljául. Már a határnyitás előtt is több fellépésük volt a határ mindkét oldalán. 2010-ben az Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatásának köszönhetően a Székelyhídi Ady Endre Magyar Kulturális Központ és a Létavértesi Városi Művelődési Ház közös szervezésében először valósult meg az Érmelléki Szomszé-

dolás, melynek célja egymás kultúrájának, értékeinek bemutatása, megismerése. Első alkalommal Létavértes mutatkozott be Székelyhídon. Helyi amatőr alkotók műveiből kiállítás nyílt, Létavértes közösségei közül bemutatkozott a népdalkör, a citerazenekar, a gyermek- és felnőtt néptáncsoport. A következő alkalom Létavértesen valósult meg: Székelyhíd értékeiből megismerhették a Székelyhídi Búzavirág népdalkört, és a Székelyhídi Férfikórust. A rendez-

Szakmai tanácsadás Szabó László vezetésével – határmenti citerás találkozó

vényt színesítette Gavrucza Tibor, a Bihar Megyei Tanács kulturális bizottságának elnöke, képzőművész kiállítása és Sóki Béla Érmellék 100 híressége című könyvének bemutatója.

A Székelyhídi Búzavirág népdalkör 2005-ös megalakulása is a határnyitásnak volt köszönhető, hiszen addig még nem volt szakember, aki a vezetői feladatokat ott el tudta volna látni, pedig szerettek volna egy asszonykórust is alakítani. Ezt úgy oldották meg, hogy a létavéteszi Csormolya népdalkör akkori vezetője, Sütő Béláné kezdett átjárni és szakmai tanácsokkal látta el a népdalkört. Azóta már önállóan dolgoznak és a citerajáték is megjelent, a folyamatot közművelődési referensként személyes részvételemmel támogattam, segítetttem a hangszerek beszerzésében, illetve megismerttettem a citerajáték alapjait a népdalkörrel. A közös munkának köszönhetően a citerajáték is egyre jobban elterjedt Érmelléken.

A találkozók hazai oldalról mindig jelen volt a létavéteszi citerazenekar, sőt egy alkalommal a többszörös Arany Páva díjas és többszörös Vas Lajos-nagydíjas Bereg Citerazenekart is sikerült meghívunk, így megfogalmazódott az igény a citerajátékra, majd egy kimondottan erre épülő találkozóra. Ezt több oldalról is igyekeztünk támogatni. A szervezők, a Bihar Megyei Kulturális, Hagyományörző és Népszerűsítő központ művészeti tanácsadója, Tank György ötlete alapján Húrnyűvő Határmenti Citeratalálkozó nevet adták a rendezvénynek. Az elnevezés eredete, hogy a korábban bemutatkozó citerazenekar vezetője olyan lelkesedéssel játszott a hangszerén, hogy az előadás alatt több húr is elszakadt, innen a Húrnyűvő név. Az első Határmenti Citeratalálkozóra 2013. június 8-án került sor. A rendezvény nem titkolt célja volt, hogy a citerázás hagyományát

Érmelléki kórustalálkozó – közös ének

újraélesszék Érmelléken, és a fő szándék, hogy a fiatalokkal is megismertessék és megszerettessék ezt a zenei kultúrát. Az első Érmelléki Népművészeti Tábor 2016-ban volt. Ebben az évben több tábor is indult székelyhídi és odaérkező vendéggyerekeknek: vallástábor, nyelvi, alkotó- és médiatábor. Majd elindulhatott a népművészeti tábor is, melyre már az első alkalommal nagy volt az érdeklődés. A táborban a Gyermekek Jézus Sport- és Szabadidőközpont adott helyet. A résztvevők Böjte Csaba Székelyhídi Gyermekek Jézus Otthonából, a Nagyvárad Szent Angéla Otthonból, a városi napközi otthonból, Székelyhídról, valamint Hajdú-Bihar megyéből érkeztek. A táborban elsősorban a néptánc és a népzene volt a fő program. A Debreceni Népi Együttes oktatója, Hercz Vilmos végezte a táncos alapozó munkát, melyre építhettek a következő táborban. A citerajáték alapjaival, a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársaként én ismerttettem meg az érdeklődőket, akik a tábor végén egy egyszerű gyermekdalokból összeállított népdalcsoportot már el is tudtak játszani. A népzene

és néptánc mellett más értékek is megjelentek: dr. Szabó József diószegi helytörténészről alapvető történelmi, történeti adatokat tanulhattak meg Érmellékről. Fórián Andrea az értékek megőrzésének fontosságáról tartott előadást, valamint Nagy Katalin bihari diószegi tanárnő gyakorlati tanácsokat adott a néprajzi gyűjtésekhez. A következő táborokba már Papp Tamásból, Csokalyról, Érselindről, Szentjobbról, Érkeserűből, Tusnádfürdőről, Déváról is érkeztek gyerekek. Ahogy Palczert Judit táborvezető fogalmazott: „A nemes cél, hogy gyermekeinknek átadjuk őseink örökségét.” A tábor azóta a pandémiás helyzet kialakulásáig minden évben létrejött; az étkezést a helyi családok adományából oldották meg. A táborok megvalósulásával bizonyosodott, hogy az érmelléki emberek fontosnak tartják a népi hagyományos értékeket, és ezen értékek átörökítése érdekében össze tudnak fogni.

Mind a táborokban, mind az Érmelléki Szomszédoláson, valamint a kórustalálkozókon is részt vett Bertalan Attila asszonyvásári származású citerakészítő, aki sokat

Érmihályfalvai citerazenekar

tanult a szakmai beszélgetéseknek, értékeléseknek köszönhetően. Ő is tevékenyen részt vett a citerás találkozók megszervezésében, és hogy minél többen megismerjék a hangszert, több településnek citerákat adományozott. Ennek köszönhetően sorra alakult citerazenekarok Borson, Diószegen, de érdeklődtek Hegyközsatárról és Érmihályfalváról is. A citerás találkozót minden évben más helyszínen rendezték meg, hogy minél többen megismerjék a hangszert. Az utolsó alkalom a nagyváradi Árkádia Bábszínházban volt.

Az Ady Endre Magyar Kulturális Központ megalakulása alkalmából született az elhatározás, hogy Érmellék nagy szülőtte, Ady Endre születésnapján minden évben megrendezik az Érmelléki Kórus-találkozót, melyen a határ mindkét oldaláról részt vesznek a népzenei együttesek. Az évek során a bemutatkozási lehetőség mellett maga a találkozás, a kapcsolatépítés és barátkozás ugyanolyan fontos lett. Közben több népdalkör is alakult, mint például a Kiskereki Népdalkör, így évről évre gyarapodott a résztvevők száma. A kapcsolatok is

folyamatosan bővültek, a XX. Nyíradonyi Népzenei Találkozóra már mindkét székelyhídi népdalkör, valamint a Szentjobb és Érkeserű is meghívást kapott.

A találkozók sora tovább bővült 2013-ban, amikor partnerségben az Ady Endre Magyar Kulturális Központtal és a nagyváradi Bihar Megyei Kulturális, Hagyományőrző és Népszerűsítő Központtal kö-

zösen megszervezték az Érmelléki Néptánc-találkozót Létavértesen. Bemutatkozott az Ezüstperje Néptánc-csoport Érsemjénről, a Görbőc Néptáncgyüttes Micskéről, a Nyíló Akác Néptáncgyüttes Érmihályfalváról és a Bokréta Tánc-csoport Krasznáról.

A találkozó célja, hogy a magyar népi kultúrát ápoló közösségek megismerjék egymást, szakmai tapasztalatokat szerezzenek; a szakemberek által adott ötleteket, javaslatokat hasznosíthassák a további munkájuk során, és nem utolsósorban hozzájáruljanak a néptánc hagyományainak továbbéléséhez és terjesztéséhez. Az Érmelléki Népművészeti Tábornak és az Érmelléki Néptánc-találkozónak szintén lett pozitív hozadéka, hamarosan megalakult Székelyhídon a Kankalin Néptáncgyüttes.

2013-ban indult a Nemzeti Művelődési Intézet Kapunyitógató programja, melynek célja, hogy a bezárt – és az úgynevezett kulcsos házak – újra kinyissanak. A Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóság 2014-ben a határon túlra is ellátogatott, és 4 településen nyitotta ki a kapukat: Hegyközszentmiklóson, Nagykágyán, Hegyközsatáron és

Körös-körül néptáncgyüttes Nagyváradon

Biharban. A határ menti községek apraja-nagyja részt vett az eseményen, az anyaországból hozott műsorszámokhoz hozzátéve helyi rendezvényeiket. Újdonság volt a Hajdú-Bihar megyei kapunyitogatók sorában az Alföldi Legendárium – egy óriás társasjáték, melynek célja, hogy a gyermekekkel játékos formában ismertesse meg az alföldi mondákat, legendákat, bejárva a vidék településeit és folyóit. A játékosok barangolásuk során észrevétlenül sajátíthatták el az Alföld és vidéke történeteinek főbb mondanivalóját. A társasjáték mellett népi játszóházban is részt vehettek a gyerekek. Biharban a délután ünnepeles pillanatokkal kezdődött: a kapunyitogató keretében adták át a felújított művelődési házat a helyi lakosság nagy örömeire. Mind a négy helyszínen a kitűnő hangulat és a közös éneklés megerősítette a szervezőket abban, hogy megfelelő helyre, valóban rászoruló és hálás közösségnek szerveztek hasznos programot, missziót teljesítenek, amikor a magyar nemzeti kultúrát népszerűsítik, erősítik a határ túloldalán.

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Igazgatósága fontos feladatának tekinti a határ menti kulturális hidak építését és fejlesztését, amelyek hozzájárulnak a gazdasági, turisztikai kapcsolatok fejlesztéséhez. A debreceni és a nagyváradi Tavirózsa Fotóklub több éve szoros kapcsolatban áll: közös kiállításokat, pályázatokat, fotótréningeket szerveznek. A debreceni klub korábban a megyei feladatellátóval együttműködve több alkalommal írt ki értékmegőrzést szolgáló pályázatot – Eleink eszközei, Épített örökségünk –, hogy a két határ menti megyében élő fotográfusok reprezentatív kiállítás keretében mutathassák be alkotásaikon keresztül a terület értékeit. A programok szerves részét képezték a nagyváradi és debreceni helyszíneken megvalósuló szakmai

A Debreceni Fotóklub és a Margittai Helios Fotóklub közös kiállítása

konzultációk, amelyek során a zsűri tagjai, illetve a két fotóklub vezetője értékelték, elemezték az anyagokat. Ez lehetővé tette az amatőr fotósok továbbképzését, további szakmai fejlődését.

A határon túli közművelődési szakemberek tanulmányútja programunkban két főt láttunk vendégül Erdélyből: Simon-Borbély Csabát Érmihályfalváról és Fekete Katalint Székelyhídról; mindketten a helyi művelődési ház vezetői. Ittlétük alatt megismerkedtek a Nemzeti Művelődési Intézet, a megyei iroda és a Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központja munkájával, részt vettek a Leleményes Hőseink program debreceni projektindító rendezvényén, a hajdúböszörményi Értéktár napon, valamint megismerkedtek Debrecen kulturális kínálatával, jártak színházban, múzeumban.

„Hála Istennek élnek az Érmelléken, Partiumban, Erdélyben példaértékű életvitelt folytató, kö-

zösségükért önzetlenül munkálkodó emberek, akik – kimondva, vagy kimondatlanul –, a nemzeti magyarság mindennapos hősei. Erdély gazdag értéktárának jó néhány szellemi, természeti, gasztronómiai eleme megérdemelné a nemzetközi ismertséget, hirdetve ezzel a magyar nemzet jelenkori leleményességét, vagy éppen ősei iránti határtalan tiszteletét és megbecsülését” – mondta Fekete Katalin, Székelyhíd Város kulturális előadója.

A határ menti, a határon átívelő kulturális, amatőr művészeti kapcsolatok fenntartása és bővítése rendkívül fontos szakmai feladatunk. Különösen szükséges az innovációra képes, hagyományokkal rendelkező kapcsolatok működtetése, amelyek folyamatosságuk – és a vele természetszerűen összekapcsolódó fejlődési kényszer révén – szerves részeivé válnak a fejlesztéseknek.

SZABÓ LÁSZLÓ pályája 1986-ban indult a vásárosnaményi Művelődési Központban, majd 1987-től hat évig volt a beregsurányi Művelődési Ház vezetője. Pár év tanítás után a debreceni Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet módszertani előadója lett. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóságának közművelődési referense.